אגביה איהו בחובו פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר הדרה וחד אמר [א]לא הדרה מאן דאמר לא הדרה סבר האי זביני מעליא היא דהא מדעתא דנפשיה אגביה ומאן דאמר הדרה סבר לא זביני מעליא הוא והאי דאגביה מדעתיה ולא אתא לדינא מחמת כיסופא הוא דאגביה ומאימת אכיל פירי רבה אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה [ב]אביי אמר עדיו בחתומיו זכין לו רבא אמר [ג]מכי שלימו ימי אכרזתא: **מתני'** השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה [ד]והשואל ישלם לשוכר א"ר יוסי [ה]כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא תחזור פרה לבעלים: **גמ'** א"ל רב אידי בר אבין לאביי מכדי שוכר במאי קני להאי פרה בשבועה ונימא ליה משכיר לשוכר דל אנת ודל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהדי שואל א"ל מי סברת שוכר בשבועה הוא דקא קני לה משעת מיתה הוא דקני ושבועה כדי להפים דעתו של בעל הבית א"ר זירא פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר היכי דמי אגרה מיניה מאה יומי והדר שיילה מיניה תשעין יומי הדר אגרה מיניה תמנן יומי והדר שיילה מיניה שבעין יומי ומתה בתוך ימי שאלתה דאכל שאלה ושאלה מיחייב חדא פרה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא מכדי חדא פרה היא עיילה ואפקה אפקה משכירות ועיילה לשאילה אפקה משאילה ועיילה לשכירות א"ל ומי איתא לפרה בעינא דנימא ליה הכי מר בר רב אשי אמר אין לו עליהן אלא שתי פרות חדא דשאלה וחדא דשכירות שום שאלה אחת היא ושום שכירות אחת היא דשאלה קני לגמרי דשכירות עבד בה ימי שכירותיה ומיהדר ליה למרה אמר ר' ירמיה פעמים ששניהם בחטאת פעמים

רבא אמר מכי שלמו ימי אכרזתא. ול"ת שלהי השוכר (כתובות דף קד: ושם ד"ה ה"ג) דאמר רבא אחוי אדרכתין והתם רבא גרסינן מדאמר והא מר הוא דאמר אחריות טעות סופר הוא והיינו רבא דפסיק כן לעיל בפ"ק (דף טו: ושם) וי"ל אחוי לי אדרכתיך דאי שפיר כתיבא הוה גבי מיומא דאכרזתא ואית דגרסי בשמעתין רבא אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה וכתר הכי רבה ולפי זה אתי טפי כפשיטות ההיא דהשוכר והקדים רבא לאביי ורבה משום דאדרכתא קודם לאכרזתא ודברי אביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו מיושב טפי לשנות בתר דברי רבא מקודם:

תחזור פרה לבעלים הראשונים. אין לפרש משום דא"ל משכיר לשוכר פרתי גנבך דהשואל שילם דמיה דבפ' השואל (לקמן דף צז: ושם) בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו שוכר הוי או שואל הוי היכא דאגרה פרה מעלמא ואיגניבא אליבא דרבנן ודאי בעלה פטור משום דאשתו עמו במלאכתו והויא שאלה בבעלים ח) (ואשה חייבת כדין שוכר) כי תבעי לך אליבא דר' יוסי שואל הוי להתחייב לבעלים הראשונים במתה כדרכה או שוכר הוי ופטור והשתא התם כיון דלרבנן הבעל פטור מן האשה משום דהוי שאלה בבעלים לא יתחייב נמי לר' יוסי לבעלים הראשונים אלא טעמא דרבי יוסי הוי משום דסבר דשוכר לא קני אלא בשבועה ומשכיר יאמר לו דל אנת ודל שבועתך ומשתעינא דינא בהדי שואל ואפילו אם יש עדים שמתה כדרכה דאין השוכר צריך לישבע מ"מ לא קני לה אלא בהבאת עדים ויאמר לו אני פוטרך מהבאת עדים ורבנן סברי דשוכר קני לה במיתה ופליגי בדברי המקשה והמתרץ שבגמ' ונראה אם המשכיר עצמו היה שם בשעה שמתה ביד שואל שר' יוסי יודה לדברי רבנן דהתם ודאי קני לה במיתה גרידא דהשתא אין השוכר צריך לעשות כלום:

(א) **אגרה** ק' יום ושיילה צ' יום. השתא אם מתה חייב שתי פרות לשוכר אחת שתהא שלו ואחת שיעשה בה מלאכה י' ימים ויחזירנה למשכיר אבל אי שיילוה ק' יום לא יתחייב לו רק אחת של שאלה:

אגרה פ' יום. ה"מ למימר אגרה נ' יום אלא לפי שבשאלה הוצרך לפחות פוחת גם בשכירות ועי"ל דאי אגרה נ' יום דהיינו כל ימי השאלה הוי כאילו נתן לו מעות לבטל השאלה כיון שאינה חוזרת לו לאחר השכירות להשלים ימי השאלה ואי הדר שיילה ט) ע' יום לא יתחייב רק אחת דשאלה ודשכירות י) ק' יום וכן י"ל ברישא דאי שיילה ק' יום בימי השכירות כאילו ביקש שיתבטל השכירות ולא יתחייב כלום ומתני' דהשוכר הוי בעלים דשואל לרבנן אי איירי שלא שאל כל ימי השכירות אתי שפיר דלאחר ימי השאלה תחזור לשוכר ואפילו אם השאילה כל ימי השכירות מ"מ כיון שהיא באחריות השוכר מגניבה ואבידה ופשיעה אם היה עם השואל במלאכתו דאז השואל פטור והשוכר חייב מקרי בעלים אבל הכא אי שיילה ק' יום השוכר פטור מכל דבר:

שוכר

אגביה איהו בחובו. לעיל מיהדר גבי שומא כלומר אם לא שמוה ב"ד למלוה על כרחו של לוה וקם ליה מעצמו ולא הטריחו לדין ואמר לו טול קרקע זה בחובך: **מאימתי אוכל פירות.** מי ששמו לו ב"ד קרקע בחובו מאימתי היא קנויה לו לאכול פירות: **אדרכתא.** לאחר תשעים יום שנפסק הדין דאמרינן ג)בפ"ק (דף טו.) דב"ד כותבין אדרכתא שטר פסק דין אנכסי לוה שבכל מקום שימצאם משלו יקחם ומוסרין לו השטר: **עדיו בחתומיו.** מיום שנחתם שטר האדרכתא בב"ד אע"פ שלא בא לידו: **מכי שלמו ימי אכרזתא.** אע"פ שבאה אדרכתא לידו ולא מצא נכסים ללוה עד לאחר זמן וכשמצא הוזקק לבא לב"ד ומכריזין שיש כאן קרקע למכור כדאמרינן בערכין (דף כא:) ואם בא זה וקיבלה ביותר ממה ששמוה אחרים מוסרין אותה בידו לאחר שכלו ימי הכרזה ובמסכת ערכין מפרש כמה ימים מכריזין בפ' שום היתומים (שם) ועד דשלמו הנך יומי הוי פירי דלוה: **מתני' השוכר פרה מחבירו.** ועמד שוכר והשאילה לאחר לעשות בה ימי שכירותו: **ישבע השוכר.** למשכיר: **שמתה כדרכה.** ופטור שהשוכר אינו חייב באונסין: **והשואל.** שהוא חייב באונסין משלם לשוכר: **גמ' בשבועה.** שהוא נשבע למשכיר: **להפים דעתו.** שלא יאמר פשעת בה: **פעמים שהבעלים.** המשכירין הראשונים: **משלמין.** לשוכר זה כמה פרות על פרה זו לפי דברי משנתנו יש שיהו כולם שלו ויש שיעשה בהם ימי שכירותו ויחזירם: **כיצד אגרה מיניה מאה יומי והדר שיילה מיניה תשעין יומי וכו'.** ראובן ששכר פרה משמעון שיעשה בה מלאכה מאה יום וחזר שמעון ואמר לו עשה עמי טובה והשאילני אותה תשעים יום מן המאה ששכרת ולאחר תשעים אחזירנה לך לעשות אצלך י' ימים להשלים המאה וכן עשה יש כאן דין משנתנו דתנן השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר בתוך ימי שכירותה דמה לי בעלים ומה לי אחר אם מתה אצל שואל הרי שוכר פטור בשבועה והשואל משלם לשוכר חזר ראובן ובא אצלו ואמר לו השכירנה לי מתשעים יום שהיא שאולה בידך ממני ואשתעבד בה שמונים יום וטול שכרך וכן עשה הרי היא בחזקת שאילתו על שמעון כאילו השכירה לאחר שהרי נוטל שכרו וכל הנאה שלו ואם היתה מתה אצל ראובן היה ראובן פטור בשבועה ושמעון משלם לו פרה אחת ששאל ממנו והוא חייב באונסים ופרה אחרת לעשות אצלו עשרה ימים להשלים המאה חזר שמעון ושאלה ממנו שבעים יום מן השמונים ששכרה ממנו על מנת שיחזירנה לו ויעשה בה עשרה ימים להשלים השמונים של שכירות השני ואם היתה מתה בתוך שבעים יום הללו הרי יש כאן דין השני כדין הראשון וישבע ראובן שמתה כדרכה ושמעון השואל משלם לו ד' פרות שתים נחלטות לו בשביל שתי פרות שאולות שהשאילו לראובן וכפעם זה כאילו מתו שתיהן שהרי אין פרתו בעין שהשאילו בראשון דנימא הרי החזיר לו פרתו וזו שהוא משלם לו עכשיו בתורת תשלומין באה לידו והרי יש לו עליו שתי תביעות על שתי שאילות ושתי תביעות על שתי שכירות לעשות אצלו עשרים יום: **מכדי חדא פרה הואי כו'.** ולענין תשלומין נמי לשלם ליה פרה אחת ותעמוד במקום הראשונה תחת שתי השאילות ותהא שלו ואחת ימסור לו לעשות בה עשרים יום: **מי איתא לפרה בעינא דנימא הכי.** אילו היתה קיימת היה פטור לגמרי אלא שיעשה בה עשרים יום עכשיו שמתה בא עליו בתורת תשלומין שואל לשוכר על שתי תביעות: מר בר רב אשי ס"ל כאתקפתא דרב אחא מדפתי: **שום שאלה אחת היא.** דכיון דחדא פרה הואי אלא שמחמת שוכר שהשאיל הוא בא עליו שני שאילות פרה אחת אינן אלא אחת: **פעמים שניהם בחטאת.** אמתניתין קאי. השוכר והשואל נשבעו לשקר ולא כפרו ממון והרי הן בשבועות ביטוי וקרבן שלו חטאת כדכתיב בויקרא או נפש כי תשבע וגו' ד):

שניהם

מסורת הש"ס

א) לעיל יג. [וש"נ], ב) [לקמן צז:], ג) [צ"ל בב"ק קיב:], ד) [ויקרא ה], ה) ער' רש"א, ו) צ"ל פי' רש"ל, ז) צ"ל כי. רש"ל,

רבינו חננאל

אגביה הלוה מדעתו ומכרה למלוה פליגי בה רב אחא ורבינא וקיימא לן הלכה כדברי המיקל הלכך לא מיהדר. זה ששמוה לו מאימת אכיל הפירות (א) רבא אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה. סדר הדין מוציא מלוה שטרו בב"ד ומקיימו ומחייבין הלוה לפורעו לא פרע קורעין שטר חוב וכותבין למלוה אדרכתא על נכסי הלוה ומכריזין ואחרי ההכרזה שמין נכסי הלוה ומחליטין למלוה לא מצא נכסין בני חורין כותבין לו טירפא ואחרי שיטרף קורעין הטירפא וכותבין לו אדרכתא על הנכסין הללו ואחר כך קורעין האדרכתא וכותבין לו שומא על שדה זו ומחליטין אותה למלוה. אביי אמר בחתימת העדים על האדרכתי' מיד זכה המלוה בשדה. רבא אמר מכי שלמו (אדרכתא) [אכרזתא] וקיי"ל כרבא: מתני' השוכר פרה והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר. אוקמה ר' אמי (לקמן דף מו) בשנתנו לו הבעלים רשות כגון שאמרו לו לדעתו כלומ' אם רצונך להשאילה לו הרשות בידך. עכשיו אם ראה אותה השוכר שמתה ברשות השואל כדרכה ישבע ויפטר. וישלם השואל לשוכר. אמר ר' זירא פעמים שמשלמים הבעלים כמה פרות לשוכר כו' ודברים פשוטין הן. אמר ר' ירמיה פעמים שהשוכר והשואל שניהן בחטאת פעמים ששניהן באשם. פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם. פעמים שהשואל בחטאת והשוכר באשם. תפוש האי כללא בידך כפירת ממון באשם. אין שם כפירת ממון אלא ביטוי שפתים כלומר נשבע בשקר על דבר שאין לו בו הנאת ממון חייב חטאת. וקיימא לן שומר חנם נשבע על הכל. שואל משלם את הכל חוץ ממתה מחמת מלאכה. נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין הגניבה והאבידה וכבר פירשנום. שניהן בחטאת ב) כגון שמתה מחמת מלאכה דתרווייהו פטורין מלשלם וכחשו ונשבעו שנאנסה אין אחד מהן נהנה לפיכך שניהן בחטאת.

א) נראה דצ"ל רבה ועי' תוס' ד"ה רבה. ב) לפנינו בגמ' הגי' כגון שמתה כדרכה ומאי נאנסה וכו' ואולי דרבינו הי' לו גי' אחרת בגמ' וצ"ע.

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' יח סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קג סעי' י:

כא ב מיי' שם הל' יב סמג שם טוח"מ סי' קג (וטוש"ע ח"מ סי' לח סעי' ט):

כב ג מיי' פ"א מהל' שכירות הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שו סעי' ה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אגרה ק' וד"ה אגרה פ' הד"א: